

HET VRONERODEPARK

Wandelen en ontspannen.

Het gewestpark Vronerode is een landelijke ruimte in Ukkel, tussen de Pasturlaan en de Oude Molenstraat. De lokalen van een oude boerderij, een van de laatste getuigen van het landelijke en agrarische verleden van de Brusselse gemeenten, vormen het decor voor pedagogische activiteiten rond natuur en het leven op de boerderij. Het gebied is erkend als zone Natura 2000 en kenmerkt zich door zijn grote ecologische waarde.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

We beginnen met de naam 'Vronerode' (Frans: Fond'Roy). In het Nederlands van de middeleeuwen betekende dat: terrein ontgonnen door lijfeigenen. Toen de naam in de twaalfde eeuw voor het eerst opdook, vermeldt de geschiedenis dat Godfried I, hertog van Brabant en graaf van Leuven, het Vronerodebos in Ukkel aan de abdij van Vorst schonk. Daaruit valt af te leiden dat Vronerode een gebied was dat al heel vroeg werd ontgonnen (ongetwijfeld al bij de grote ontbossingen in de zevende en achtste eeuw ten tijde van de Franken en de stichting van de eerste abdijen). Na de invasies en de privéoorlogen die losbarstten in de tiende en elfde eeuw groeide er op natuurlijke wijze al een nieuw bos.

Het bos bleef eigendom van de abdij van Vorst tot in 1794. Toen verkochten de paters het grootste deel van hun bezittingen aan de gemeente om zo het hoofd te bieden aan de gevolgen van de plunderingen tijdens de Franse revolutie. Ook de 52 hectare van Vronerode zat in die verkoop.

In 1809 zorgde een decreet van Napoleon ervoor dat de bossen deel gingen uitmaken van het staatsdomein 'Fond'Roy', toen een onderdeel van het Zoniënwoud. Dat was voorlopig. Want tijdens de Nederlandse overheersing kregen de Ukkelse bossen opnieuw een privéstatuut: Willem I van Oranje schonk ze aan de Algemene Maatschappij der Nederlanden. Onmiddellijk na de onafhankelijkheidsverklaring veranderde die haar naam in Generale Maatschappij van België. Ze verkocht dit domein aan baron Goswin de Stassart, voorzitter van de kersverse Belgische Senaat. Dat betekende het einde van het bos – of toch bijna! Het werd ontgonnen en opgedeeld in landbouwgebied (vandaar ook de Ukkelse boerderij die er vandaag nog staat) en bouwpercelen, onder meer voor het sanatorium Fort Jaco, vandaag 'Clinique Fond'Roy'.

In 1991 kocht het Brussels Gewest boerderij, weilanden, boomgaard en het kleine bos ernaast. In 1999 volgde de renovatie van het geheel. Zo ontstond het Vronerodepark.

In 1999 renoveert Leefmilieu Brussel het geheel. In het verlengde van een ambitieus programma wordt de boerderij gerenoveerd tot een kinderboerderij met een onthaalcapaciteit voor verschillende groepen, met een totaal van 25 kinderen.

ALGEMENE BESCHRIJVING: EEN LANDSCHAP MET BOSJES EN VALLEIEN

Boomgaard, bos, weilanden, moerassen, moestuintjes ... het Vronerodepark heeft het landelijke karakter behouden uit de negentiende eeuw. Een kasseiweg doorkruist het park van de Oude Molenstraat naar de Jacques Pasturlaan. In het midden van het domein loopt hij langs de kleine roze hoeve en zijn didactische moestuin die is aangelegd in vakken, omboord met hagen (voor groente, bloemen, kleine fruitbomen en de zaden van graangewassen). Daarrond strekken de weiden zich uit tot aan de achterkant van de huizen aan de Andrimontlaan. Het zijn grasweiden, voor de dieren van de hoeve. Een haag vormt een toevluchtsoord voor de natuur en verbergt meteen de heterogeniteit in stijl en aanleg van de tuinen van de buurtbewoners.

Aan de overkant van de weg, in het westelijk deel van het park, daalt een pad langs de weilanden af naar de moerasachtige zone, die de bezoeker kan observeren van op een houten ponton.

Een van de bronnen van de Geleitsbeek ligt in het Vronerodepark, vlak bij een klein waterloopje met de naam Rodebeek. Die ontspringt in een granieten bekken dat aan de ene kant minder hoog is dan aan de andere. Misschien werd het vroeger wel als wasplaats gebruikt. Op deze plaats is het landschap veel meer bebost en ongerept. Een wandelpad op houten vlonders loopt langs het moeras tot aan de bron, en maakt het mogelijk tussen de planten te wandelen.

Meer naar het oosten ligt een boomgaard van ongeveer een hectare tegen een lichte helling. Daar staan veel appelbomen, enkele perelaars en pruimenbomen, soms heel oude variëteiten van uiteenlopende ouderdom. Het fruit wordt geplukt in het kader van de didactische activiteiten op de hoeve.

Het deel van het park dat aan de Jacques Pasturlaan grenst, is begroeid met redelijk oude bomen: beuken, esdoorns, eiken, lindebomen, en enkele mooie hulststruiken.

Vanwege de belangrijke rol die bijen in een stad spelen, staat er een grote bijenkorf in het Vronerodepark. Het speelt ook een rol bij de pedagogische animaties.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

In het zuiden van het Brussels Gewest, met onder meer de plateaus van Kauwberg en Engeland, de bosgebieden van Verrewinkel, Kinsendaal-Kriekenput of de Buysdelle-vallei, maakt het Vronerodepark deel uit van een specifieke zone Natura 2000 met een totale oppervlakte van 217 hectare. Leefmilieu Brussel – BIM neemt de taak op zich om in dit gebied alle noodzakelijke maatregelen te nemen die het behoud van de natuurlijke habitat voor elf vleermuissoorten garandeert.

Enkele bomen uit het Vronerodepark hebben het statuut van merkwaardige boom in het Brussels Gewest. Daarbij horen een heel mooie taxus (*Taxus baccata*), twee tulpenbomen (*Liriodendron tulipifera*), twee rode beuken (*Fagus sylvatica f.purpurea*), een schijnycypres (*Chamaecyparis lawsonia*), enz.

Ook de dreef met zijn oude notelaars heeft grote waarde.

In de hooiweide groeit, onder de appelaars, perelaars en pruimenbomen van de boomgaard, een specifieke gemengde beplanting van grasachtige en tweelobbige planten die met dit bodemtype en een helling met oriëntatie op het noordoosten, de ideale omstandigheden voor hun ontwikkeling hebben gevonden.

BEHEERSPRINCIPE

Leefmilieu Brussel – BIM werkte voor het Vronerodepark een gedifferentieerde beheersvorm uit die de biodiversiteit kansen geeft om zich te ontwikkelen. Het is een ecologisch beheer dat rekening houdt met de kenmerken van het milieu, hooien verkiest boven maaien, het dode hout ter plaatse laat in de beboste delen zodat de groene specht er zijn territorium kan uitbouwen ...

Op basis van een contract maakt de vzw Zonnebloem-Tounesol gebruik van de oude hoeve voor zijn pedagogische activiteiten. Ze tekende ook een overeenkomst voor het gebruik van de weiden voor de dieren en zorgt dus ook voor het beheer ervan. De hooiweide die Leefmilieu Brussel – BIM beheert, levert de hooireserves die de dieren in de winter nodig hebben. In het kader van de renovatie van de hoeve kregen de dieren van elke weide een schuilplaats toebedeeld.

Er is een probleem met het beheer van de boomgaard. De oorspronkelijk appelaars en perelaars zijn te oud en vallen een na een om. Enkele jaren geleden werden nieuwe fruitbomen aangeplant in de buurt. Zo vermijden we dat we de oude boomstronken moeten uitrukken en de verarmde grond vervangen. Het resultaat bevredigt evenwel niet. Vanuit esthetisch oogpunt stoort de breuk in de uitlijning. Er staat nu een collectie bomen van verschillende leeftijden en de boomgaard verloor zijn homogeen karakter. Bovendien zijn de meeste jonge bomen beschadigd door personen met weinig respect, die her en der dragende takken afrukken om fruit te plukken. Maar zo verstoren ze het evenwicht van de boomkruin en bedreigen ze de overlevingskansen van de bomen.

De boomgaard omhakken en volledig vernieuwen geeft geen garanties op succes. Men zou dan de grond volledig moeten vervangen en dat vormt een bedreiging voor de flora van de hooiweide die ook haar waarde en belang heeft. Bovendien zou men het terrein volledig moeten omheinen om te verhinderen dat bezoekers de bomen schade berokkenen. Dat betekent: het terrein vele jaren lang afsluiten voor het publiek zonder garantie dat er niet hoe dan ook vandalisme wordt gepleegd.

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

De hoeve van Vronerode

De blokhoeve (d.w.z. zonder binnenplein), een klein gebouw in 'pittoreske' stijl, heeft een langwerpige plan waar woonruimten, stallingen, schuur en conciërgewoning achter elkaar liggen. De precieze bouwdatum is niet bekend, maar volgens de kaarten ligt die ergens tussen 1810 en 1837. Sindsdien zorgden verschillende verbouwingen voor aanpassingen in volume en stijl, maar het gebouw bleef altijd een boerderij. Tot op vandaag. De vzw Zonnebloem-Tounesol organiseert er voor kinderen van kleuter- en lagere school animaties en stages rond de thema's: boerderij, moestuin, boomgaard, de seizoenen of de voeding. Koeien, ezels, schapen, geiten, varkens, konijnen en pluimvee lopen rond op het domein. Soms wordt een weide vrijgemaakt voor paarden van de vzw Paard en Bos. De renovatie van de gebouwen heeft de originele morfologie van het bouwwerk en de interessante archeologische elementen weer in het leven geroepen. Leefmilieu Brussel-BIM past er ook zijn voorgestane ecoconstructie-/ecorenovatieprincipes toe (gebruik van ecologische bouwmaterialen, microwaterzuiveringsstation en aangelegde waterbekkens voor het afvalwater, inzameling en gebruik van het regenwater voor de wc's, ...).

De Clinique Fond'Roy

Langs de Jacques Pasturlaan, en ten noorden en oosten omgeven door het Vronerodepark, ligt een reeks paviljoenen en gebouwen van het psychiatrisch ziekenhuis 'Clinique Fond'Roy'. De gebouwen worden momenteel gerenoveerd. Ze zijn het werk van de beroemde architect en woninginrichter in art-nouveaustijl Georges Hobé, die zich hier vooral inspireerde op de architectuur van de Engelse 'cottages'. Dokter Théodore Marin de Mont startte het ziekenhuis in het begin van de twintigste eeuw op een ontboste strook van het Vronerodebos. Oorspronkelijk heette het 'Sanatorium Fort Jaco' en bood het opvang aan meerdere honderden noodlijdenden met psychologische, psychiatrische of afhankelijkheidsproblemen.

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: Het Avijlplateau en het Observatorium van Ukkel.
- Ten noordoosten: het Zoniënwoud en het Terkamerenbos.
- Ten oosten: het Zoniënwoud.
- Ten westen: het Brempark, de Kauwberg, het Sauvagèrepark en het Engelandplateau.
- Ten zuiden: het Verrewinkelbos.

Oppervlakte: 7,43 hectare.

Typologie: gewestpark met ecologische en didactische functie.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM, met de vzw Zonnebloem-Tounesol voor de boerderij, de moestuin en de grasweiden.

Klassering: het Vronerodepark is niet geklasseerd, maar staat wel op de wettelijke inventaris van de terreinen die de directie van Monumenten en Landschappen opstelde. Het bevindt zich bovendien in een beschermingsgebied Natura 2000.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het Vronerodepark is altijd toegankelijk.
Er komen geen parkwachters langs.

CONTACT

Hebt u een vraag? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan de animatoren van de Hoeve van Ukkel aan, of de conciërge of een tuinier die op het terrein bezig is.

In noodgevallen: Politie op nummer 02/373 58 11

Leefmilieu Brussel – BIM: 02 775 75 75, info@leefmilieubrussel.be.

De Hoeve van Ukkel: 02 374 18 96

UITRUSTING

Kinderboerderij, moestuin, boomgaard, bijenhuis, bron, vlonder en observatieplatform in de vochtige zone (moeras), zitbanken, vuilnisbakken, informatieborden.

ER GERAKEN

De ingangen van het Vronerodepark in Ukkel liggen aan de Jacques Pasturlaan (kleine houten trap) en de Oude Molenstraat (geasfalteerde weg).

BEREIKBAARHEID ANDERSVALIDEN

Moeilijk tot onmogelijk. De gemaaide paden zijn niet gestabiliseerd, de dreef is aangelegd in ruwe kasseien, het terrein is sterk heuvelachtig en aan de Jacques Pasturlaan komt men enkel via een trap in het park.

OPENBAAR VERVOER

Bus : 43 (Directoire)

Tram : 92 (Vronerode).

MEER INFORMATIE

- Meer info over de [culturele routes van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)
- Bezoek de fotogalerij van de [Virtual Landscape Gallery](#).
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).
- Meer informatie over [Natura 2000](#).
- Meer informatie over de [vzw Zonnebloem](#) (Gewestelijk Centrum voor Ecologie-Initiatie).
- Meer informatie over de [vzw Paard en Bos](#)

